

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Науково-методичний медичний інститут
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

Дефектологія в практичній діяльності фізичного терапевта та
ерготерапевта
(назва дисципліни)

підготовки бакалавра (на базі повної загальної середньої освіти)
(назва освітнього рівня)

спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (заочна форма навчання)
(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми 227 «Фізична терапія, ерготерапія»
(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «Дефектологія в практичній діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта» підготовки “бакалавра”, галузі знань — 22 - охорона здоров'я, спеціальності — 227 - фізична терапія, ерготерапія, за освітньою програмою - фізична терапія, ерготерапія.

Розробник: Тучак А.М., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії ВНУ ім. Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, доцент.

Силабус навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри **фізичної терапії та ерготерапії**

протокол № 3 від 16.10.2020 р.

Завідувач кафедри: (Андрійчук О. Я.)

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
Заочна форма навчання	Галузь знань: 22-Охорона здоров'я Спеціальність: 227- фізична терапії, ерготерапія Освітня програма: 227 - фізична терапія, ерготерапія Освітній ступінь: Бакалавр	Нормативна	
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання	<u>4</u>
		Семестр	<u>7</u>
		Лекції	<u>4</u> год.
		Практичні(семінарські)	<u>20</u> год.
		Лабораторні	_____ год.
		Індивідуальні	_____ год.
ІНДЗ: немає	Самостійна робота	<u>84</u> год.	
	Консультації	<u>12</u> год.	
	Форма контролю :	екзамен	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Викладачі: Тучак Анатолій Михайлович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, Tuchak.Anatolij@vnu.edu.ua

Тучак Олег Анатолійович, асистент викладача кафедри фізичної терапії та ерготерапії, tuchak.oleg@vnu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій.

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

III. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу.

Курс «Дефектологія в практичній діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта» передбачає набуття студентами теоретичних та практичних знань. Теоретичні заняття супроводжуються обов'язковим закріпленням матеріалу на практичних заняттях.

В процесі проходження курсу студенти вивчають найпоширеніші дитячі аномалії: порушення слухового та зорового аналізаторів, інтелектуального та мовного розвитку; комплексні порушення розвитку (сліпоглухі діти і діти з поєднанням сенсорного та інтелектуального дефектів); інші дефекти розвитку (порушення опорно-рухового апарату, психопатичні форми поведінки тощо). Аналізуються причини виникнення того чи іншого виду аномального розвитку, його особливості, методи виявлення і способи корекції.

2. **Пререквізити** (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни): основи медичних знань, основи анатомії та фізіології людини, основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії.

Постреквізити (дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни): Основи медико-соціальної реабілітації; методика і техніка класичного масажу преформовані фізичні чинники; механотерапія; основи ерготерапії та функціональне тренування; навчальна та клінічні виробничі практики.

3. **Мета і завдання навчальної дисципліни:**

Метою викладання курсу «Дефектологія в практичній діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта» ознайомити майбутніх педагогів з дефектологією як наукою, що вивчає особливості розвитку, навчання й виховання дітей з дефектами розумового і фізичного розвитку, навчити студентів вмінню спостерігати і аналізувати поведінку і діяльність дітей, виявити труднощі, які є в навчанні, знаходити способи їх компенсації.

Завдання курсу.

Різноманітне психолого-педагогічне вивчення особливостей та закономірностей фізичного і психічного розвитку осіб з аномаліями; визначення структури дефекту при різноманітних порушеннях та потенційні можливості розвитку різних сторін особистості кожної категорії аномальних дітей; розробка відповідних класифікації аномального розвитку. обґрунтування принципів створення та розвитку системи освіти закладів; визначення закономірностей та особливостей навчально-виховного процесу в спеціальних освітніх закладах; розробка ефективних шляхів та засобів профілактики аномального розвитку; дослідження нових видів та норм аномального розвитку; вивчення зарубіжного досвіду.

4. **Результати навчання (Компетентності).**

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 04. Здатність працювати в команді

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області.

СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з застосуваннями засобів у травматології, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність засобів функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.

ПР 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

ПР 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПР 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

5. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лаб.	Сам. робота	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Основні закономірності нормального і аномального розвитку.						
Тема 1. Історія розвитку.	12		2	10		ДС РМГ/4
Тема 2. Предмет і задачі дефектології.	14	2	2	8	2	ДС РМГ/4
Тема 3. Олігофренія.	12		2	8	2	ДС РМГ/4
Тема 4. Діти з затримкою психічного розвитку.	12		2	8	2	ДС РМГ/4
Тема 5. Предмет, мета і завдання логопедії.	10		2	8		ДС РМГ/4
Разом за модулем 1	60	2	10	42	6	20
Змістовий модуль 2. Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання						
Тема 6. Психічні захворювання дітей та психопатичні форми поведінки у дітей.	12		2	10		ДС РМГ/4
Тема 7. Діти з порушенням мови.	10		2	8		ДС РМГ/4
Тема 8. Діти з порушенням зору.	12		2	8	2	ДС РМГ/4
Тема 9. Діти з порушенням слуху.	12		2	8	2	ДС РМГ/4
Тема 10. Діти з порушенням опорно-рухового апарату.	14	2	2	8	2	ДС РМГ/4
Разом за модулем 2	60	2	10	42	6	20
Модульна контрольна робота № 1						30
Модульна контрольна робота № 2						30
Всього годин:	120	4	20	84	12	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема.1. <u>Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини.</u> Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с. Глухов, В. П. Методика формування навчальних зв'язних висказувань у дошкільників с общим недоразвитием речи. Учебное пособие / В.П. Глухов. -	12

	М.: В. Секачев, В. Секачѐв, 2014. - 232 с.	
2	<p>Тема 2. <u>Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку.</u></p> <p>Маруненко І.М. Роль спадковості та навколишнього середовища в генезі захворювань: [науково-методич. посіб.] / І.М. Маруненко, Л.Г. Горяна, Є.О. Неведомська. – К.: Вітас, 2010. – 64 с.</p> <p>Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.</p> <p>Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.</p>	12
3	<p>Тема 3. <u>Загальна характеристика понять «норма» і «відхилення» в розвиткові дитини. Загальні й специфічні закономірності розвитку дитини.</u></p> <p>Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 32-38.</p> <p>Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 11-13с.</p> <p>Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словн.] / За ред. акад. В.І. Бондаря – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.</p>	10
4	<p>Тема 4. <u>Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями слуху та порушеннями зору.</u></p> <p>Земцова М.И. Учителю о детях с нарушениями зрения / Мария Ивановна Земцова. – М.: Просвещение, 1973. – 159 с.</p> <p>Сурдопедагогика / Под ред. Е.Г. Речицкой. – М.: Владос, 2004.- 655 с.</p> <p>Ярмаченко М.Д. Історія сурдопедагогіки: [підручник] / Микола Дмитрович Ярмаченко. – К.: Вища школа, 1975. – 423 с.</p>	10
5	<p>Тема 5. <u>Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із затримкою психічного розвитку та розумово відсталих дітей.</u></p> <p>Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С.78-85.</p> <p>Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. –С. 32- 55.</p> <p>Хитрюк В.В. Основи дефектології: [учеб. пособие] / Вера Валерьевна Хитрюк. – Минск: Издательство Гревцова, 2009. – С. 104-120.</p>	10
6	<p>Тема 6. <u>Особливості мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Основні завдання і напрями корекційного навчання дошкільників з I, II,III рівнями мовленнєвого розвитку.</u></p> <p>Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – С.439-485.</p> <p>Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 194-307.</p> <p>Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.</p> <p>Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.</p>	10
7	<p>Тема 7. <u>Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення та дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.</u></p> <p>Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним</p>	10

	<p>паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. 155с.</p> <p>Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.</p> <p>Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.</p> <p>Шипицына Л.М. Детский церебральный паралич / Л.М. Шипицына, И.И. Мамайчук. – Санкт-Петербург: Дидактика Плюс, – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2001. – 256 с.</p>	
8	<p>Тема 8. Методика обстеження дітей з порушеннями читання і письма. Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення.</p> <p>Логопедия: [учебник] / Под ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Владос, 2006. – С.439-485.</p> <p>Логопедия: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 194-307.</p> <p>Седих Н.О. Вчимся писати й говорити правильно: поради логопеда / Неля Олексіївна Седих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.</p> <p>Бегидова, Т. П. Основы адаптивной физической культуры : учеб. пособие для вузов / Т. П. Бегидова. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2017. — 191 с</p>	10
9	Разом	84

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів та критерії оцінювання

Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з двох модулів: поточне тестування (практичні заняття, самостійна робота); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 40 балів, модуля II – 60 балів.

Модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного курсу, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 8 (4– I змістовий модуль, 4– II змістовий модуль). Кожна з тем I і II змістового модуля оцінюється від 0 до 4 балів.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на 10. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **40**.

Модуль II передбачає перевірку підсумкових знань і вмінь студентів шляхом написання модульних контрольних робіт. Оцінка за модуль II виставляється за виконання студентом 2 контрольних робіт (по кожному із змістових модулів), які передбачають перевірку теоретичних знань. Контрольні роботи оцінюються за 30-бальною шкалою.

Критерії оцінювання знань студента на лабораторних (практичних) заняттях

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
4	Студент має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
3	Знання студента є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
2	Студент демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
1	Студент демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.
0	Студент відсутній на практичному занятті. Студент присутній, але абсолютно не підготовлений до заняття.

Критерії оцінювання модульного / підсумкового тесту:

оцінка **“відмінно”** відповідає 27-30 балам, ставиться за відмінне написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“добре”** відповідає 22-26 балам, ставиться за хороше написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“задовільно”** відповідає 18-21 балам, ставиться за задовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи;

оцінка **“незадовільно”** відповідає 1-17 балам, ставиться за незадовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи.

Поточний контроль (мах = 40 балів)										Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1										Модуль 2		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					МКР 1	МКР 2	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T8	T10	30	30	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Іспит здійснюється провідним викладачем, має на меті перевірку рівня знань студента під час виконання екзаменаційних тестів. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за іспит становить 60 балів. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає іспит у формі тестування. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Перелік запитань до іспиту

1. Дати визначення поняття “аномальна дитина”.
2. Визначення, предмет і основні задачі дефектології.
3. Види дитячих аномалій, їх причини.
4. Наведіть приклади первинного дефекту та вторинних відхилень при різних видах дитячих аномалій.
5. Які ознаки аномального розвитку легше піддаються виправленню. Чому.
6. Від чого залежить своєрідність розвитку аномальної дитини.
7. Основні завдання дефектології.
8. Розкрити зміст поняття ”компенсація”. Які фактори відіграють головну роль у розвитку компенсаторних процесів аномальної дитини.
9. Обґрунтуйте необхідність корекційно-виховної роботи з аномальними дітьми та розкажіть про умови підвищення її ефективності.
10. Роль слуху в розвитку дитини.
11. До яких особливостей розвитку призводить порушення слухової функції.
12. Дати класифікацію слухових порушень та назвіть їх причини.
13. Порівняйте особливості розвитку глухої, пізноглухої та слабочуючої дитини. Назвіть загальні та відмінні риси розвитку цих категорій дітей.
14. Що повинен знати вчитель початкових класів про дітей з різними вадами слуху, які навчаються в загальноосвітній школі.
15. Як впливають глибокі порушення зору на особливості психічного розвитку дитини.
16. За якими ознаками диференціюють дітей з дефектами зорового аналізатора.
17. Чим відрізняються картини розвитку сліпих і слабозорих дітей. Що спільного між ними.
18. Розкажіть про шляхи соціальної адаптації дітей з порушенням зору.
19. У чому полягає профілактика порушення зору в дітей у початковій школі? Заходи з охорони зору дітей у школі.
20. Охарактеризуйте поняття мовного порушення.
21. Які сторони мовного розвитку можуть бути порушені у дітей. Розкажіть про причини таких порушень.
22. У чому полягає принцип системного підходу до мовних порушень.
23. Обґрунтуйте вплив мовних порушень на хід розвитку дитини.
24. Назвіть різні типи недорозвиненості мови.
25. Назвіть основні види логопедичної допомоги.
26. Дати визначення розумової відсталості.
27. Чим відрізняється олігофренія від інших категорій розумової відсталості.
28. Охарактеризуйте основні особливості психічного розвитку дітей-олігофренів.
29. Які ви знаєте форми олігофренії. Що спільного та які якісні відмінності між ними.
30. Як поділяють олігофренів за глибиною інтелектуального дефекту.
31. Чим відрізняється імбеціальність від ідіотії.
32. Чому в дітей, у яких розумова відсталість виникла на більш пізніх етапах життя, інтелектуальний розвиток дещо вищий, ніж в олігофренів. Назвіть такі категорії розумової відсталості.
33. На що принципово важливо звернути увагу в роботі з розумово відсталими дітьми з психічними захворюваннями, такими, як епілепсія, шизофренія тощо.

34. Назвіть та обґрунтуйте основні вимоги до корекційної роботи з дітьми-олігофренами.
35. Наведіть приклади на кожен вид пізнавальних завдань, які використовують для корекції інтелектуального розвитку розумово відсталих дітей.
36. Чому діти із затримкою психічного розвитку потребують спеціальних умов навчання.
37. Назвіть основні причини затримки психічного розвитку дитини.
38. Чим діти із затримкою психічного розвитку схожі, а чим принципово відрізняються від розумово відсталих.
39. Дати психолого-педагогічне обґрунтування головних вимог до проведення навчальної та корекційно-виховної роботи з учнями із затримкою психічного розвитку.
40. Назвіть причини сліпоглухонімоти.
41. Які основні принципи системи навчання сліпоглухонімих розробленої І.П.Соколянським та О.І. Мещеряковим.
42. Дати визначення складного (комбінованого) дефекту.
43. У чому особливості розвитку й вивчення дітей з комплексними дефектами.
44. Основні причини порушень опорно-рухового апарату у дітей. Як ці порушення відображаються на особливостях розвитку дитини.
45. Охарактеризуйте головні напрями корекційно-виховної роботи при порушеннях опорно-рухового апарату у дітей та вимоги до такої роботи.
46. Особливості розвитку дітей з реактивними станами та конфліктними переживаннями. Назвіть причини цих станів.
47. Наведіть приклади ситуацій із шкільного життя дитини, які можуть травмувати її психіку.
48. Дати визначення психопатії, назвіть її основні ознаки.
49. Назвіть причини розладів опорно-рухового апарату у дітей.
50. Дати визначення ДЦП.
51. Назвіть основні форми ДЦП.
52. Ступені ДЦП.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу здійснюється за схемою:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курс. роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C	Задовільно	
67 -74	D		
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Студенту, який з навчальної дисципліни має семестровий рейтинговий бал 60 і вище, підсумкова оцінка виставляється автоматично – “зараховано” або оцінка за національною шкалою та за шкалою ECTS. Якщо семестровий рейтинговий бал студента становить 35 – 59 балів, він має можливість повторно скласти іспит, студент, який після вивчення навчальної дисципліни за семестр набрав менше 34 балів, вивчає дисципліну повторно.

VII. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аксенова, Л. И. Абилитационная педагогика : учеб. пособие для академического бакалавриата / Л. И. Аксенова. — М. : Издательство Юрайт, 2018. — 377 с.
2. Артпедагогика и арттерапия в специальном и инклюзивном образовании : учебник для СПО / Е. А. Медведева [и др.] ; под ред. Е. А. Медведевой. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2017. — 274 с.
3. Ахутина, Т. В. Диагностика речевых нарушений школьников : практ. пособие / Т. В. Ахутина, Т. А. Фотекова. — 3-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 157 с.
4. Бегидова, Т. П. Основы адаптивной физической культуры : учеб. пособие для вузов / Т. П. Бегидова. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2017. — 191 с.
5. Ворошнина, Л. В. Коррекционная педагогика. Творческое и речевое развитие гиперактивных детей в доу : учеб. пособие для бакалавриата и специалитета / Л. В. Ворошнина. — 2-е изд. — М. : Издательство Юрайт, 2016. — 291 с.
6. Ворошнина, Л. В. Развитие речи и общения детей, не посещающих доу : практ. пособие для академического бакалавриата / Л. В. Ворошнина. — 2-е изд. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 158 с.
7. Ворошнина, Л. В. Коррекционная и специальная педагогика. Творческое и речевое развитие гиперактивных детей : учеб. пособие для СПО / Л. В. Ворошнина. — 2-е изд. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 291 с.
8. Ворошнина, Л. В. Методика развития речи и общения детей, не посещающих доу : практ. пособие для СПО / Л. В. Ворошнина. — 2-е изд. — М. : Издательство Юрайт, 2017. — 158 с.
9. Галасюк, И. Н. Основы коррекционной педагогики и коррекционной психологии. Кураторство семьи особенного ребенка : учеб. пособие для СПО / И. Н. Галасюк, Т. В. Шинина. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 179 с.
10. Глухов, В. П. Основы специальной педагогики и специальной психологии : учебник для СПО / В. П. Глухов. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 295 с.
11. Завьялова, Т. П. Профилактика нарушений опорно-двигательного аппарата у обучающихся : учеб. пособие для СПО / Т. П. Завьялова. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2018. — 167 с.
12. Колесникова, Г. И. Основы специальной педагогики и специальной психологии : учеб. пособие для СПО / Г. И. Колесникова. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 176 с.
13. Колесникова, Г. И. Девиантология : учебник и практикум для академического бакалавриата / Г. И. Колесникова. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2017. — 175 с.

14. Мисаренко, Г. Г. Методика преподавания русского языка с коррекционно-развивающими технологиями : учебник и практикум для СПО / Г. Г. Мисаренко. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 314 с.
15. Мамайчук, И. И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии : учеб. пособие для вузов / И. И. Мамайчук. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 318 с.
16. Медико-биологические основы дефектологии : учеб. пособие для академического бакалавриата / Р. И. Айзман, М. В. Иашвили, А. В. Лебедев, Н. И. Айзман ; отв. ред. Р. И. Айзман. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2018. — 224 с.
17. Поварова, И. А. Логопедия: нарушения письменной речи у младших школьников : учеб. пособие для академического бакалавриата / И. А. Поварова, В. А. Гончарова. — 2-е изд. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 139 с.
18. Поварова, И. А. Основы логопедии: нарушения письменной речи у младших школьников : учеб. пособие для СПО / И. А. Поварова, В. А. Гончарова. — 2-е изд. — М. : Издательство Юрайт, 2017. — 139 с.
19. Рипа, М. Д. Лечебно-оздоровительные технологии в адаптивном физическом воспитании : учеб. пособие для академического бакалавриата / М. Д. Рипа, И. В. Кулькова. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 158 с.
20. Рожков, М. И. Социальная педагогика : учебник для академического бакалавриата / М. И. Рожков, Т. В. Макеева. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2016. — 287 с.
21. Ромм, Т. А. Педагогика социального воспитания : учеб. пособие для академического бакалавриата / Т. А. Ромм. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 158 с.
22. Сикорский, И. А. Заикание : учеб. пособие / И. А. Сикорский, Е. Е. Шевцова. — 2-е изд. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 188 с.
23. Соловьева, Л. Г. Логопедия : учебник и практикум для СПО / Л. Г. Соловьева, Г. Н. Градова. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 191 с.
24. Токарская, Л. В. Психология семьи. Психологическое сопровождение процесса усыновления : учеб. пособие для вузов / Л. В. Токарская. — М. : Издательство Юрайт, 2018. — 136 с.
25. Фесенко, Ю. А. Коррекционная психология: синдром дефицита внимания и гиперактивности у детей : учеб. пособие для вузов / Ю. А. Фесенко, Е. В. Фесенко. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 250 с.
26. Шашкина, Г. Р. Основы коррекционной педагогики и коррекционной психологии: логопедическая ритмика : учеб. пособие для СПО / Г. Р. Шашкина. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 215 с.
27. Шевцова, Е. Е. Технологии формирования интонационной стороны речи : учеб. пособие для бакалавриата и магистратуры / Е. Е. Шевцова, Л. В. Забродина. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2017. — 189 с.
28. Шнейдер, Л. Б. Психология девиантного и аддиктивного поведения детей и подростков : учеб. пособие для СПО / Л. Б. Шнейдер. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 219 с.
29. Шнейдер, Л. Б. Психология девиантного и аддиктивного поведения. Практикум : учеб. пособие для СПО / Л. Б. Шнейдер. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2019. — 141 с.

30. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
31. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
32. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
33. Мастюкова Е.М. Физическое воспитание детей с церебральным параличом. – М.: Просвещение, 1991. – 159 с.
34. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
35. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. Для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
36. Маруненко І.М. Роль спадковості та навколишнього середовища в генезі захворювань: [науково-методич. посіб.] / І.М. Маруненко, Л.Г. Горяна, Є.О. Неведомська. – К.: Вітас, 2010. – 64 с.
37. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
38. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
39. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. Для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
40. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Додаткова.

41. Ахутина Т.В. Преодоление трудностей учения: нейропсихологический поход / Т.В. Ахутина, Н.М. Пылаева. – СПб: Питер, 2008. – 320 с.
42. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.
43. Вавіна Л.С. Розвиваємо у дитини вміння бачити: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Л.С. Вавіна, В.М. Ремаржевська. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 128 с.
44. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Лյондквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
45. Журавльова А.Є. Домашня логопедія без проблем: [книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки] / А.Є. Журавльова, В.В. Федієнко. – Харків.: Видавничий дім «Школа», 2006. – 112 с.
46. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. I. – 272 с.
47. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. II. – 184 с.
48. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
49. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: [науково-методичний посібник] / Наталія Володимирівна Манько. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.
50. Савіна Л.П. Пальчикова гімнастика для розвитку мовлення: [посібник для батьків і педагогів] / Лідія Павлівна Савіна. – К.: Вид-во «Школа», 2002. – 48 с.

51. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.
52. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Тамара Василівна Сак. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 144 с.
53. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Нєля Олексіївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
54. Сухар В.Л. Розвиток звукової культури мовлення дітей молодшого дошкільного віку / Упоряд. В.Л. Сухар. – Х.: Вєста: Вид-во «Ранок», 2008. – 80 с.
55. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.